
KOHDEKORTIT

Sisällys

JOHDANTO	2
1. OSA-ALUEEN 1 KOHTEET	3
1.1 Haveri	3
1.2 Mäkitalo	6
1.3 Tusantie 122	9
1.4 Laakso	11
1.5 Tusa	14
1.6 Rintala	17
1.7 Pänkälä	19
1.8 Ylitalo	21

JOHDANTO

Inventointi koskee Alavudenjärven ympäristöä, joka on jaettu sekä asemakaava- että yleiskaavatarkkuuteen. Selvitysalueen kohdekorteille raportoidut rakennukset ja pihapiirit on numeroitu osa-alueittain ja nimetty talon nimellä tai osoitteella. Kohdekortit on jaettu osa-alueittain raportteihin 1 ja 2. Kutakin kohdekorttiluetteloa vastaa karttaliite ”Rakennetun kulttuuriympäristön kohteet”.

Inventoitavien kohteiden alustavan valinnan taustalla oli rakennus- ja huoneistorekisterin tiedot. Maastokäynnit suunnattiin selvitysalueella jälleenrakennuskauden ja sitä vanhempien rakennuskohteiden inventointiin sekä modernin rakennusperinnön kohteisiin.

Raportoitavia kohteita valittaessa tehtiin alustavaa arvottamista sekä maastokäynnin yhteydessä että yhdessä kaupungin viranhaltijoiden kanssa. Kohdekortti-raporttiin valitut kohteet nähtiin edustavan parhaiten selvitysalueen rakennusperinnön ominaispiirteitä. Kohdekuvausten yhteydessä on arvotettu kohteet alustavasti niiden historiallisten, rakennushistoriallisten ja maisemallisten arvojen perusteella. Lopullinen arvottaminen tehdään kaupungin, rakennusten omistajien ja museoviranomaisen yhteistyönä.

1. OSA-ALUEEN 1 KOHTEET

1.1 Haveri

Osoite: Tusantie 80

Rakennusvuosi: päärakennus 1964

Arvotus:

historiallinen/rakennushistoriallinen/maisemallinen

Arvot: Alavuden ensimmäisiä tiloja. Tilalla hyvin säilynyt paikallista rakennuskulttuuria edustava aitta.

Lisätietoja:

Haveri on ollut Kahran ja Röyskön ohella ensimmäisiä tiloja Alavudella. Vuonna 1964 tila kuitenkin hajotettiin, ja Haverissa sijainnut aitta siirrettiin Mäkitalolle. Samana vuonna rakennettiin tilan nykyinen päärakennus. Nykyään tilalla on jäljellä päärakennuksen lisäksi punatiilirunkoinen navetta, korkea päätyovellinen otsallinen hirsiaitta ja kaksihuoneinen yksikerroksinen hirsiaitta.

Loivasti satulakattoisessa päärakennuksessa on valkoiseksi rapattu tiilijulkisivu ja sen katto on vihreää konesaumattua peltiä. Rakennuksen toisessa päässä on pieni lisäosa, joka tekee rakennuksen pohjamuodosta L-mallisen.

Hyvin ylläpidetty kaksikerroksinen aitta on satulakattoinen ja punamullattu, valkoisilla nurkka- ja räystäslaudoilla. Aitan ovet ja luukut on maalattu keltaiseksi ja katto on mustaa huopaa. Haverin aitta on saanut alkuperäisen rakennustavan vaalimisesta Talonpoikauskulttuurisäätiön kunniakilven, joka on naulattu aitan seinään. Sen vieressä on matalampi kaksihuoneinen satulakattoinen aitta, jossa on pitkänurkkaiset hirsisalvokset. Aitan kate on mustaa huopaa.

Harjakattoinen, punatiilinen navetta on pohjaltaan L-mallinen, sillä sen toiseen päätyyn on rakennettu myös harjakattoinen, sementtitiilinen lisäosa. Navetan päätyjen yläosat ovat peiterimavuorattuja ja punaiseksi maalattuja. Navetan ikkunat ovat punatiiliosassa kuusiruutuiset ja sementtitiiliosassa moniruutuisia, ja molemmissa osissa on punainen tiilikate. Navetta ei ole yhtä historiallinen tai hyvin ylläpidetty kuin aitta, mutta se on pääpiirteittäin hyvässä kunnossa, tuoden lisäarvoa sekä historiallista kerrostumaa Haverin nykytilaan.

Valokuvia:

Kuvissa: 1 Uusi päärakennus

Kuvissa: 2 Aitta

Kuvissa: 3 Navetta

1.2 Mäkitalo

Osoite: Jussintie 25

Rakennusvuosi: päärakennus 1939, navetta 1945

Arvotus:

historiallinen/**rakennushistoriallinen/maisemallinen**

Arvot: Pihapiirissä paikallista rakentamisperinnettä edustavia talousrakennuksia. Aitta esimerkki paikallisesta tavasta siirtää rakennuksia tilalta toiselle.

Lisätietoja:

Mäkitalon 1½-kerroksinen päärakennus on valmistunut vuonna 1939. Satulakattoisessa rakennuksessa on kaksi poikkipäätä, joiden välissä on avoin kuisti. Vaaleaksi maalatun julkisivun alaosa on peiterimaverhottu ja yläosa vaakaverhottu. Päärakennuksen moniruutuiset ikkunat ovat pääasiallisesti kuusiruutuisia, mutta rakennuksen yläosassa on haukkaikkunat. Tiilikuvioitu peltikate on maalattu punaiseksi, ja ikkunoiden puitteet sekä nurkkalistat ovat vaalean ruskeat.

Pihapiirin vanhimpiin rakennuksiin lukeutuu aikanaan Haverista tilalle siirretty pitkänurkkainen aitta. Hyvin ylläpidetty aitta on punamullattu ja siinä on punaiseksi maalattu peltikate. Aitta on kolmihuoneinen, ja sen ovet ovat maalattu keltaiseksi, nurkkalautojen ja puitteiden ollessa valkoiset.

Aitan ja päärakennuksen lisäksi pihapiirissä on myös vuonna 1945 rakennettu punatiilinen navetta, jonka yläosa on vaakaverhoiltu. Satulakattoisen navetan toisessa päädyssä on kolmionmuotoinen frontoni.

Navettarakennuksen vieressä on punainen, peiterimavuorattu syytinkirakennus, jonka katteena on punainen peltikatto. Rakennuksen sisäänkäynnin edessä on pieni satulakattoinen kuisti, ja rakennuksen nurkkalaudat sekä puitteet ovat valkoiset.

Mäkitalon rakennukset muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden, joka on kuitenkin alueen muihin historiallisiin rakennuskokonaisuuksiin verrattuna suhteellisen nuori. Tilan historiallinen ja arvokas aitta on kuitenkin esimerkki paikallisesta tavasta siirtää rakennuksia tilalta toiselle. Taloon on ollut sijoitettuna myös evakkoja, mikä tuo kohteelle myös sosiaalishistoriallisia arvoja.

Valokuvia:

Kuvissa: 4 Päärakennus

Kuvissa: 5 Aitta

Kuvissa: 6 Navetta ja syytinkirakennus

1.3 Tusantie 122

Osoite: Tusantie 122

Rakennusvuosi: päärakennus 1985, syytinkirakennus 1927

Arvotus:

historiallinen/**rakennushistoriallinen**/maisemallinen

Arvot: Syytinkirakennus edustaa paikallista 1920-luvun asuinrakentamista.

Lisätietoja:

Tusantien varrella sijaitsevassa pihapiirissä on 1980-luvulla rakennettu päärakennus, syytinkirakennus vuodelta 1927 sekä pieni puuaitta. Päärakennus on tyypillinen 1980-luvun yksikerroksinen keltatiilinen asuinrakennus, jossa on peltinen satulakatto.

Pihapiirin mielenkiintoisin rakennus on satulakattoinen, yksikerroksinen syytinkirakennus. Rakennuksen vaakaverhouksessa on ollut vaalea maalipinta, mutta se on ajan saatossa rapissut suurilta osin jo irti. Ikkunat ovat kuusiruutuiset ja rakennuksen katolla on huopakate. Rakennuksen sivustalle on rakennettu pieni satulakattoinen umpikuisti, jonka ikkunat on jaettu pystypuitteilla kolmeen osaan. Syytinkirakennuksen katolla näkyy tiilimuurattu savupiippu.

Pihapiirin peiterimavuoratussa aitassa on selvitysalueelle tyypillisesti kolme keltaiseksi maalattua ovea sekä valkoiset nurkkalaudat ja puitteet muun rakennuksen ollessa punaiseksi maalattu. Aitan satulakatto on uusittu, ja sen katteena on tiilikuvioitu pelti.

Tusantie 122:n pihapiiri on kokonaisuutena hieman pirstaleinen, ja sen arvot ovat enemmänkin yksittäisissä rakennuskohteissa. Syytinkirakennus edustaa paikallista 1920-luvun asuinrakentamista, mutta on valitettavasti jäänyt vaille käyttöä ja ylläpitoa, joten se on huonossa kunnossa ainakin ulkoisesti.

Valokuvia:

Kuvissa: 7 Päärakennus

Kuvissa: 8 Aitta

Kuvissa: 9 Syytinkirakennus

1.4 Laakso

Osoite: Tusantie 152

Rakennusvuosi: päärakennus 1880, navetta 1923

Arvotus:

historiallinen/**rakennushistoriallinen/maisemallinen**

Arvot: Edustaa paikallista 1800-luvun hirsirakentamista. Päärakennus esimerkki paikallisesta tavasta siirtää rakennuksia tai rakennusosia tilalta toiselle. Näyttävä elementti Tusantien varrella.

Lisätietoja:

Laakson vuodelta 1880 oleva hirsinen päärakennus on alkujaan ollut 2½-kerroksinen, mutta sen yläosa on aikanaan siirretty Mäkirinteelle jättäen päärakennuksen nykyisillään 1½-kerroksiseksi. Päärakennuksen julkisivu on alaosastaan peiterimavuorattu ja yläosasta vaakavuorattu, ja verhous on maalattu vaaleaksi. Ikkunat ovat kuusiruutuiset ja niiden puitteet sekä talon nurkkalaudat on maalattu vihertävän ruskeiksi. Satulakattoisen päärakennuksen pääjulkisivulla on suuri risaliittikuisti, ja yläkerrassa on haukkaikkunat.

1920-luvulla rakennettua monimuotoisessa sementtitiilinetassa on toisessa päädyssä frontoni ja toisessa päädyssä pitkänurkkainen hirsirakenteinen varistorakennus. Peiterimavuoratut puuosat ovat maalattu punaiseiksi ja luukut keltaisiksi. Harjakatolla on maalaamaton peltikate.

Pihapiirissä on myös pitkänurkkainen, punamullattu aitta, joka on kolmihuoneinen. Satulakattoisen aitan päädyissä ovat kolmionmuotoiset ikkunat, ja pääjulkisivulla keltaiseksi maalatut ovet. Nurkkalaudat sekä räystäslaudat ovat valkoisia. Rakennuksen katteena on punaiseksi maalattu peltikate.

Laakson pihapiirissä on monia paikallisia rakennuspiirteitä, kuten rakennuksien värit ja sijoittelu. Myös päärakennuksen yläosan siirtäminen on osa paikallista rakentamistapaperinnettä. Tila on hyvin säilynyt ja muiden alueen historiallisten maalaistilojen tapaan edelleen käytössä. Rakennukset muodostavat myös näkyvän maisemallisen elementin Tusantien varrelle pihan avautuessa kohti Alavudenjärveä.

Valokuvia:

Kuvissa: 10 Päärakennus

Kuvissa: 11 Navetta

Kuvissa: 12 Aitta

1.5 Tusa

Osoite: Tusantie 168-172

Rakennusvuosi: päärakennus 1800-luvun lopusta, syytinkirakennus 1920, navetta 1891

Arvotus:

historiallinen/rakennushistoriallinen/maisemallinen

Arvot: Alavuden vanhimpia tiloja. Näyttävä maisemallinen elementti Tusantien varrella. Edustaa paikallista rakentamistapaa niin päärakennuksen kuin piharakennustenkin osalta.

Lisätietoja:

Tusan tila on yksi Alavuden vanhimmista tiloista, ja se on mainittu ensimmäistä kertaa 1500-luvun puolivälissä veroluetteloissa. Nykyinen pihapiiri on muodostunut 1800-luvun loppupuolella, kun rakennukset on siirretty lähempää rantaa nykyisille paikoilleen.

Tilan 1½-kerroksinen päärakennus on satulakattoinen hirsirakennus, jossa on monisuuntainen lautaverhous. Pääjulkisivulla on risaliitti, ja sen edessä suorakulmainen kuisti, jonka päällä on avoin parveke. Vastakkaiselle puolelle frontonin eteen on myös rakennettu kuisti, jonka päällä on avoin parveke. Päärakennus on maalattu keltaiseksi ja sen katolla on punaiset kattotiilet sekä kaksi tiilimuurattua savupiippua. Rakennuksen ikkunat ovat kuusiruutuiset.

Pihan näyttävin rakennus on kuitenkin vuonna 1891 rakennettu kivinavetta. Navetta paloi 2000-luvulla, joten sen puosat ovat täysin uudet. Navetan jälleenrakennuksesta on myönnetty vuonna 2008 Etelä-Pohjanmaan kotiseutu- ja museoyhdistys ry:n Rakennusperintöpalkinto. Navetta on kaksikerroksinen, sen alaosa on edelleen alkuperäinen kiviosa ja yläosa peiterimavuorattu ja punaiseksi maalattu. Navetan ikkunat ovat kuusiruutuisia valkoisilla puitteilla, ja ovet ovat keltaiseksi maalatut. Rakennuksen toinen pää on muutettu tallitiloiksi ja toisessa päässä on toimitiloja. Navetan peltikatetun satulakaton toinen lape on pidempi.

Päärakennuksen vieressä on 1½-kerroksinen, keltaiseksi maalattu syytinkirakennus, jonka julkisivun verhous on alaosassa vaakasuuntaista ja yläosassa pystysuuntaista. Syytinkirakennus on rakennettu vuonna 1920, ja se on hirsirunkoinen. Rakennuksen ikkunat ovat uudistettu yksiruutuisiksi, ja niiden puitteet ovat maalattu ruskeiksi nurkkalautojen tapaan. Rakennuksen sisäänkäynnin puolella on risaliitti, jossa on pieni avonainen parveke. Risaliitin vastaparina toisella puolella rakennusta on frontoni. Satulakattoisen rakennuksen kate on tiilikuvioitua, punaiseksi maalattua peltiä.

Päärakennusta vastapäätä on kaksikerroksinen, kolmijakoinen ja pitkänurkkainen hirsilutti. Lutti on punamullattu, ja sen luukut ovat maalattu keltaisiksi. Syytinkirakennusta vastapäätä on lutin kanssa julkisivultaan samantapainen mutta yksikerroksinen aitta. Matalamman aitan kate on huopaa, kun taas kaksikerroksisen aitan satulakattolla on peltikate. Näiden historiallisten rakennusten lisäksi tilalla on myös monia uudempia piharakennuksia, kuten puuliiteri, eläinsuojia ja varastoja.

Tusan pihapiiri muodostaa harmonisen kokonaisuuden, jossa vanhat ja uudet osat sulautuvat hyvin ympäristöönsä. Koko tilakokonaisuudessa näkyy hyvin paikallinen rakentamisperinne, ja se on maisemallisesti arvokas elementti Tusantien varrella.

Valokuvia:

Kuvissa: 13 Päärakennus

Kuvissa: 14 Navetta ja muita talousrakennuksia

Kuvissa: 15 Syytinkirakennus

1.6 Rintala

Osoite: Tusantie 199

Rakennusvuosi: päärakennus 1800-luvulta

Arvotus:

historiallinen/**rakennushistoriallinen/maisemallinen**

Arvot: Piharakennukset edustavat paikallista rakentamisperinnettä. Maisemallinen elementti Alavudenjärven rannalla.

Lisätietoja:

Rintalan päärakennus on perimätiedon mukaan 150 vuotta vanha, ja sitä on korjattu vuonna 1938. Nyt julkisivussa on keltainen panelointivuoraus, ikkunat ovat T-puitteiset, ja mustan satulakaton katteena on aaltopelti. Rakennukseen on rakennettu punatiilinen lisäosa, jossa on loiva satulakatto. Päärakennus on muutosten myötä menettänyt paljon alkuperäisestä ulkoasustaan, mutta oletettavasti alkuperäinen hirsirunko on edelleen rakennuksen pohjalla.

Päärakennuksen lisäksi pihapiirissä on L-mallinen hirsinen talousrakennus. Peltikatetun ja satulakattoisen rakennuksen toisessa osassa toinen lape on pitkä, ja pitkänurkkainen rakennus on maalattu punaiseksi. Piharakennuksen aittaosa on jaettu kolmeen, ja siihen on puhkottu uusia ikkunoita. Alueelle tyypillisesti luukut ovat maalattu keltaiseksi ja ikkunoiden sekä ovien karmit ovat valkoisiksi maalattuja. Suuremman talousrakennuksen lisäksi pihapiirissä on myös pieni punainen, satulakattoinen saunarakennus.

Rintalan piharakennus on esimerkki paikallisista rakentamistapaperinteistä, ja tilalla on pitkä historia Alavudenjärven rannalla. Tila on myös pitkälle näkyvä maisemallinen elementti.

Valokuvia:

Kuvissa: 16 Päärakennus

Kuvissa: 17 Piharakennuksia

Kuvissa: 18 Pihapiiriä

1.7 Pänkälä

Osoite: Tusantie 220-232

Rakennusvuosi: Kirmaan päärakennus 1990, Pänkälän aitta 1896

Arvotus:

historiallinen/rakennushistoriallinen/maisemallinen

Arvot: Alavuden ensimmäisiä tiloja. Kohteessa paljon paikallista rakentamista edustavia talousrakennuksia. Aitat esimerkkejä paikallisesta tavasta siirtää rakennuksia tilalta toiselle. Maisemallinen ja näyttävä elementti Tusantien varrella.

Lisätietoja:

Pänkälän tila on Alavuden ensimmäisiä tiloja, ja tiedettävästi paikalla on ollut ensimmäinen asutus jo vuonna 1687. Nykyään Pänkälän tila on jakautunut kahteen pihapiiriin, joista toinen puoli on Kirmaan tila. Vuonna 1993 Tusantie linjattiin kulkemaan tilan ohi sen aiemmin kulkiessa tilan lävitse.

Kirmaan kaksikerroksinen päärakennus on 1800-luvulta, ja siinä on kaksikerroksinen risaliittikuisti. Satulakattoisen rakennuksen julkisivussa on peiterimavuoraus, joka risaliitin osalta muuttuu kuitenkin vaakavuoraukseksi. Moniruutuiset ikkunat ovat pääasiassa kuusiruutuisia, ja rakennuksen päädyissä on lunetti-ikkunat.

Kirmaan päärakennusta vastapäätä on kaksi pitkänurkkaista hirsiaittaa, jotka ovat todennäköisesti siirretty paikalleen jälkikäteen. Harjakattoiset aitat on punamullattu, ja niiden nurkkalaudat ovat maalattu valkoisiksi. Aittojen lisäksi Kirmaan tilalla on muita uudempia piharakennuksia, kuten navetta ja traktorihalli.

Pänkälän puolelta alkuperäinen päärakennus on purettu ja sen tilalle on rakennettu uusi päärakennus vuonna 1990. Myös vanha lutti on siirretty aikanaan Pänkäältä Ylitalolle. Pänkälän puolelle on kuitenkin siirretty Kirmaalta aitta ja piharakennus 1920-luvulla. Aitta on selvitysalueelle tyypillinen kolmeen osaan jaettu satulakattoinen hirsirakennus, jonka luukut ovat maalattu keltaisiksi ja nurkkalaudat ja karmit valkoisiksi. Samoja ulkoisia piirteitä toistaa myös Pänkälän toinen piharakennus.

Pänkälän tilakokonaisuus on pirstaloitunut, mutta alueella on silti monia arvokkaita yksittäisiä rakennuksia. Tilalla on pitkä historia ja se on edelleen näkyvä maisemallinen elementti Tusantien varrella.

Valokuvia:

Kuvissa: 19 Kirmaan päärakennus

Kuvissa: 20 Kirmaan aitat

Kuvissa: 21 Pänkälän aitta ja piharakennus

1.8 Ylitalo

Osoite: Tusantie 291

Rakennusvuosi: vanha päärakennus 1918, uusi päärakennus 2006, lutti 1775

Arvotus:

historiallinen/**rakennushistoriallinen/maisemallinen**

Arvot: Maisemallinen rakennuskokonaisuus Alavudenjärven rannalla. Lutti edustaa esimerkki paikallisesta tavasta siirtää rakennuksia tilalta toiselle

Lisätietoja:

Ylitalon kantatilana on ollut Kirmaan tilan, ja sen vanha päärakennus on rakennettu vuonna 1918. Puolitoistakerroksinen, satulakattoinen rakennus on hirsirunkoinen ja T-mallinen. Alaosan ikkunoissa on ristipuitteet ja yläosassa on haukkaikkunat. Rakennuksen julkisivu on vaakaverhottu ja maalattu vaaleaksi, ja rakennuksessa on peltikate. Vanhaan päärakennukseen on tullut ajan saatossa kosteusvaurioita, ja se tullaan todennäköisesti purkamaan. Pihapiirin keskelle on vuonna 2006 rakennettu uusi päärakennus.

Tilan solallinen hirsilutti on vuodelta 1775 ja se on siirretty nykyiselle paikalleen Pänkälästä vuonna 1931. Huopakattoinen lutti on punamullattu, ja sen luukut on maalattu keltaisiksi. Pitkänurkkaisen, satulakattoisen lutin julkisivussa ovat näkyvissä följarit.

Aitta on kahteen osaan jaettu ja pitkänurkkainen. Harjakatolla on peltikate, ja hirsijulkisivu on maalattu punaiseksi. Alueelle tyypilliseen tapaan aitan luukut ovat keltaiset ja niiden karmit valkoiset. Pihapiirissä ollut navetta on purettu, mutta jäljellä ovat edelleen punainen, peiterimavuorattu sauna sekä maalamaton, pitkänurkkainen puuliiteri. Molemmat rakennukset ovat satulakattoisia.

Ylitalon tila on toistaiseksi hyvin säilynyt ja ylläpidetty kokonaisuus, mutta tulevaisuudessa vanhan päärakennuksen mahdollinen purkaminen tulee jonkin verran vaikuttamaan kohteen arvoihin. Tila tulee kuitenkin säilymään maisemallisena elementtinä Alavudenjärven rannalla.

Valokuvia:

Kuvissa: 22 Vanha päärakennus

Kuvissa: 23 Lutti ja sauna sekä puulliteri

Kuvissa: 24 Aitta

